

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI

KHOA BẢO TÀNG

NGUYỄN THỊ XUÂN

**TÌM HIỂU SƯ TẬP TÀI LIỆU, HIỆN VẬT VỀ
CHUYẾN THĂM CỘNG HÒA PHÁP CỦA
CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH NĂM 1946**

(Của gia đình ông Đỗ Đình Thiện, hiện lưu trữ tại Hà Nội)

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

NGÀNH BẢO TÀNG HỌC

Giảng viên hướng dẫn: TS. Nguyễn Sỹ Toàn

HÀ NỘI - 2011

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU	1
1.Lý do chọn đề tài.....	7
2.Mục đích nghiên cứu.....	9
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	9
4. Phương pháp nghiên cứu.....	10
5. Bố cục khóa luận.....	10
Chương 1: SỰ HÌNH THÀNH SƯU TẬP TÀI LIỆU, HIỆN VẬT VỀ CHUYẾN THĂM CH PHÁP CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH NĂM 1946.....	11
1.1. Khái niệm sưu tập và tiêu chí xây dựng sưu tập hiện vật bảo tàng	11
1.1.1. Khái niệm sưu tập hiện vật bảo tàng.....	11
1.1.2. Tiêu chí xây dựng sưu tập hiện vật bảo tàng	15
1.2. Bối cảnh lịch sử hình thành sưu tập.....	16
1.2.1. Chủ tịch Hồ Chí Minh, thượng khách của nước Pháp năm 1946.....	16
1.2.2. Đỗ Đình Thiện - Thư ký riêng của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong chuyến thăm CH Pháp năm 1946.....	29
1.3. Sự hình thành sưu tập.....	37
Chương 2: PHÂN LOẠI, LẬP DANH MỤC VÀ XÁC ĐỊNH GIÁ TRỊ LỊCH SỬ - VĂN HÓA CỦA SƯU TẬP.....	41
2.1. Phân loại và lập danh mục sưu tập tài liệu, hiện vật về chuyến thăm CH Pháp của Chủ tịch Hồ Chí Minh năm 1946.....	41
2.1.1. Phân loại.....	42
2.1.2. Danh mục tài liệu, hiện vật trong sưu	56
2.2. Giá trị lịch sử - văn hóa của sưu tập	69

2.2.1. Trong việc nghiên cứu tiêu sử, sự nghiệp và tư tưởng Hồ Chí Minh	70
2.2.2. Trong hoạt động của bảo tàng và di tích.....	76
2.2.3. Trong các hoạt động văn hóa khác	81
2.2.4. Đối với gia đình ông Đỗ Đình Thiện.....	82
Chương 3: THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP NHẪM BẢO QUẢN, PHÁT HUY GIÁ TRỊ SƯU TẬP.....	89
3.1. Đánh giá thực trạng sưu tập	89
3.2. Một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng quản lý sưu tập.....	93
3.2.1. Sưu tầm bổ sung, xây dựng hồ sơ cho sưu tập theo nguyên tắc bảo tàng.....	93
3.2.2. Tạo mối liên kết giữa các cơ quan hiện đang lưu giữ tài liệu, hiện vật trong sưu tập.....	96
3.3. Những biện pháp cấp bách nhằm bảo đảm chất lượng sưu tập	97
3.3.1. Phục chế ảnh theo bản gốc.....	97
3.3.2. Áp dụng các biện pháp bảo quản đúng nguyên tắc.....	98
3.3.3. Số hóa toàn bộ sưu tập	99
3.4. Một số hình thức nhằm phát huy giá trị sưu tập	101
3.4.1. Trong bảo tàng	101
3.4.2. Ngoài bảo tàng	102
KẾT LUẬN	104
TÀI LIỆU THAM KHẢO	
PHỤ LỤC	

LỜI NÓI ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Kỷ niệm 65 năm chuyến thăm Cộng hòa Pháp của Chủ tịch Hồ Chí Minh (1946 - 2011), vị lãnh tụ thiên tài, người sáng lập, lãnh đạo và rèn luyện Đảng ta. Người đã cống hiến trọn đời mình cho sự nghiệp đấu tranh giành độc lập, tự do, hạnh phúc của nhân dân ta, cho cuộc đấu tranh vì hòa bình, dân chủ, công bằng xã hội trên thế giới, cho sự củng cố và phát triển tình hữu nghị và hợp tác giữa các dân tộc. Tên tuổi Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng với tầm vóc trí tuệ và tài năng, tư tưởng và đạo đức, phong cách và nếp sống, sự khiêm tốn và tình yêu thương nhân loại của Người đã được tìm hiểu, nghiên cứu góp phần khắc họa nên chân dung của một trong những vĩ nhân của thế kỷ XX.

Trong lịch sử nền ngoại giao Cách mạng Việt Nam, chuyến thăm Cộng hòa Pháp năm 1946 của Chủ tịch Hồ Chí Minh có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, vì đây là chuyến thăm quốc tế đầu tiên của Người trên cương vị là nguyên thủ quốc gia đồng thời đảm trách công tác Ngoại giao của Chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hòa (VNDCCH) - Nhà nước Dân chủ Công nông đầu tiên ở Đông Nam Á. Đây cũng là chuyến thăm mở đầu của nền ngoại giao mới: Ngoại giao hòa bình theo tư tưởng nhân văn Hồ Chí Minh trên cơ sở thừa kế các giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc. Thực tế, chuyến thăm Pháp theo lời mời của Chính phủ Pháp của Chủ tịch Hồ Chí Minh năm 1946 là sự thừa nhận chính thức và sự chấp thuận đối thoại giữa hai chính phủ của hai quốc gia độc lập. Là cơ hội cần tranh thủ để Chính phủ và nhân dân các nước khác nhau trong đó có nước Pháp hiểu biết thêm về nhà nước Việt Nam mới ra đời với tiêu chí: Dân chủ, Cộng hòa, Độc lập, Tự do, Hạnh phúc. Nhìn lại 65 năm lịch sử của nền ngoại giao Việt Nam, đây là chuyến thăm và làm

việc ở nước ngoài dài ngày nhất của Chủ tịch Hồ Chí Minh¹. Trong tình thế lịch sử lúc đó, đây là thời gian quý báu mà nhân dân cả nước ta tranh thủ tận dụng nhằm xây dựng, củng cố, phát triển lực lượng mọi mặt để chuẩn bị bước vào cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược mà Đảng ta, đứng đầu là Chủ tịch Hồ Chí Minh thấy rõ là khó có thể tránh được.

Trong thời gian thực tập tại Bảo tàng Hồ Chí Minh, tôi có được tiếp xúc với khối bản sao sưu tập tài liệu, hiện vật về chuyến thăm CH Pháp của Chủ tịch Hồ Chí Minh năm 1946 do GS. TSKH Đỗ Long Vân, con trai cụ Đỗ Đình Thiện tặng Bảo tàng năm 2007. Tôi mong muốn được tiếp cận tìm hiểu những giá trị lịch sử văn hóa của sưu tập này theo những kiến thức bảo tàng học mình đã được tiếp thu từ sự truyền thụ của các thầy, cô giáo trong những năm qua. Tôi đã đến xin phép và được sự đồng ý của gia đình, tôi đã được tiếp xúc và ghi chép thông tin từng tài liệu liên quan đến chuyến thăm CH Pháp của Chủ tịch Hồ Chí Minh đang được lưu giữ ở đây. Bước đầu, tôi nhận thấy đây là một sưu tập mà hầu hết là những tài liệu hiện vật đều là gốc và chứa đựng trong đó những thông tin mới và có giá trị. Là tài sản của chính gia đình người thư ký riêng của Chủ tịch Hồ Chí Minh là ông Đỗ Đình Thiện giữ lại được về chuyến thăm CH Pháp của Người. Hiện tại, một phần của khối tư liệu này đã được gia đình trao gửi tới một số cơ quan lưu giữ, nghiên cứu và phát huy tác dụng của nó như: Bảo tàng Cách mạng Việt Nam, Trung tâm Lưu trữ Quốc gia III, ...đây là một việc làm rất đáng trân trọng, nó không chỉ thể hiện trách nhiệm của một công dân đối với lịch sử đất nước mà còn là sự trân trọng, thành kính của một gia đình trí thức, tư sản yêu nước đối với những kỷ vật về Chủ tịch Hồ Chí Minh kính yêu.

Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc của Đảng lần thứ XI đã xác định: *“phải kiên trì thực hiện đường lối và mục tiêu đổi mới, kiên định và vận dụng sáng tạo, phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin tư tưởng Hồ Chí Minh, kiên*

¹ 89 ngày ở nước Pháp chưa kể thời gian đi về

định mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội”², đặc biệt để hưởng ứng cuộc vận động “Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh”, với mong muốn đưa những giá trị tư tưởng và tấm gương đạo đức của Người gắn vào thực tiễn cuộc sống hàng ngày của mọi người, ta thấy bên cạnh các tài liệu hiện do các cơ quan của Nhà nước bảo quản thì các sưu tập tài liệu, hiện vật về Chủ tịch Hồ Chí Minh đang được lưu giữ bởi các cá nhân, gia đình, dòng họ... là một phần không thể thiếu. Việc nghiên cứu nhằm khai thác các giá trị của các sưu tập này là rất cần thiết. Chính vì vậy, tôi đã quyết định chọn “ Sưu tập tài liệu, hiện vật về chuyến thăm CH Pháp của Chủ tịch Hồ Chí Minh năm 1946” (của gia đình ông Đỗ Đình Thiện, hiện lưu giữ tại Hà Nội) làm khóa luận tốt nghiệp đại học của mình.

2. Mục đích nghiên cứu

* Khảo sát, lập danh mục một cách hệ thống và phân loại các tài liệu, hiện vật của sưu tập theo nghiệp vụ bảo tàng.

* Bước đầu xác định giá trị lịch sử - văn hóa của sưu tập tài liệu, hiện vật về chuyến thăm CH Pháp của Chủ tịch Hồ Chí Minh năm 1946 của gia đình ông Đỗ Đình Thiện.

* Nghiên cứu thực trạng, đề xuất những biện pháp khả thi nhằm bảo tồn và phát huy những giá trị của sưu tập tài liệu, hiện vật nói trên.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

* *Đối tượng nghiên cứu:* Khóa luận nghiên cứu sưu tập tài liệu, hiện vật về chuyến thăm CH Pháp của Chủ tịch Hồ Chí Minh năm 1946 của gia đình ông Đỗ Đình Thiện, hiện lưu giữ tại Hà Nội.

* *Phạm vi nghiên cứu:* Các tài liệu, hiện vật về Chủ tịch Hồ Chí Minh trong chuyến thăm Cộng hòa Pháp từ ngày 31 tháng 5 năm 1946 đến ngày 18

² Đảng cộng sản Việt Nam, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2011, trang 315.

tháng 9 năm 1946, có bổ sung, đối chiếu với các văn bản pháp quy liên quan đến ông bà Đỗ Đình Thiện được lưu giữ tại các cơ quan của Trung ương và Hà Nội.

4. Phương pháp nghiên cứu

* Khóa luận sử dụng phương pháp thống kê, tổng hợp, phân loại, phân tích, đối chiếu và so sánh nhằm xác định giá trị hệ thống tài liệu, hiện vật theo nguyên tắc bảo tàng.

* Vận dụng phương pháp luận của chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh khi xem xét phân tích, đánh giá những vấn đề liên quan của đề tài.

* Phương pháp nghiên cứu liên ngành: Phương pháp luận sử học, bảo tàng học, lưu trữ học, văn bản học, nghiên cứu tiểu sử cá nhân và kế thừa các thành tựu nghiên cứu khoa học về Chủ tịch Hồ Chí Minh.

5. Bố cục khóa luận

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo và phần Phụ lục, khóa luận gồm có 3 chương:

Chương 1: Sự hình thành sưu tập tài liệu, hiện vật về chuyến thăm CH Pháp của Chủ tịch Hồ Chí Minh năm 1946

Chương 2: Phân loại, lập danh mục và xác định giá trị lịch sử - văn hóa của sưu tập

Chương 3: Thực trạng và giải pháp nhằm bảo quản và phát huy giá trị sưu tập

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bảo tàng Cách mạng Việt Nam, *Sưu tập hiện vật bảo tàng*, Nxb Văn hóa Thông tin, 1994.
2. Bảo tàng Cách mạng Việt Nam, *Từ Đà Lạt đến Paris*, Nxb Hà Nội, 1996.
3. Bảo tàng Hồ Chí Minh, *Hồ Chí Minh tiểu sử*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2009.
4. Bộ Ngoại giao – Ban Nghiên cứu Lịch sử Ngoại giao, *Bác Hồ và hoạt động ngoại giao – Một vài kỷ niệm về Bác*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2008.
5. Bộ Tài chính Viện Khoa học Tài chính, *Đỗ Đình Thiện và những đóng góp cho nền tài chính cách mạng Việt Nam*, Nxb Tài chính, Hà Nội, 2007.
6. Bộ Văn hóa Thể thao và Du lịch, Cục Di sản Văn hóa, *Cơ sở bảo tàng học Trung Quốc*, Hà Nội, 2008.
7. Cục Di sản Văn hóa – Bảo tàng Cách mạng Việt Nam – Bảo tàng Lịch sử Việt Nam – Bảo tàng Hồ Chí Minh, *Hoạt động bảo tàng trong sự nghiệp đổi mới đất nước*, Hà Nội, tháng 10 – 2004.
8. Cục Di sản Văn hóa, *Sự nghiệp bảo tàng của nước Nga*, Nxb Thế giới, 2006.
9. Đảng cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đảng toàn tập*, tập 8, Nxb Chính trị Quốc gia, 2000.
10. *Đánh địch mà thắng địch thì là giỏi, không đánh mà thắng địch càng giỏi hơn*, Nxb Trẻ, Tp Hồ Chí Minh, 2001.
11. Gary Edson – David Dean, *Cẩm nang bảo tàng*, Bảo tàng Cách mạng Việt Nam, Hà Nội, 2001.

12. GS. Song Thành, *Hồ Chí Minh nhà văn hóa kiệt xuất*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2010.
13. GS. Song Thành, *Hồ Chí Minh nhà tư tưởng lỗi lạc*, Nxb Lý luận Chính trị, Hà Nội, 2005.
14. Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh Viện Hồ Chí Minh, *Hồ Chí Minh biên niên tiểu sử*, tập 3, Nxb Chính trị Quốc gia, 2006.
15. *Hồ Chí Minh toàn tập*, Nxb Chính trị Quốc gia, 2002.
16. Lê Kim, *Bác Hồ tiếp xúc với tình bảo phương Tây*, Nxb Công an nhân dân, 2000.
17. Lê Văn Hiến, *Năm đầu tiên của giấy bạc cụ Hồ*, Tạp chí Thị trường và Giá cả, số 6, 1991.
18. Lê Văn Hiến, *Nhật ký của một Bộ trưởng*, tập 1, Nxb Đà Nẵng, 2004.
19. Lâm Bình Tường, Mai Khắc Ứng, Phạm Xanh, Đặng Văn Bài, *Sổ tay công tác bảo tàng*, Nxb Văn hóa, Hà Nội, 1980.
20. *Luật Di sản văn hóa*, Nxb Chính trị quốc gia, 2001.
21. *Ngoại giao Việt Nam 1945 – 2000*, Nxb Chính trị ngoại giao, 2005
22. Nguyễn Dy Niên, *Tư tưởng ngoại giao Hồ Chí Minh*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2009.
23. PGS. TS Nguyễn Thị Huệ, *Cơ sở bảo tàng học*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, 2008.
24. PGS. TS Nguyễn Thị Huệ, *Lược sử sự nghiệp bảo tồn, bảo tàng Việt Nam từ năm 1945 đến nay*, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, 2005.
25. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, *Văn kiện Quốc hội toàn tập*, tập 1, Nxb Chính trị Quốc gia, 2006.

26. Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, *Cơ sở bảo tàng học*, tập 1, Hà Nội, 1990.
27. Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, *Cơ sở bảo tàng học*, tập 2, Hà Nội, 1989 – 1990.
28. Trường Đại học Văn hóa Hà Nội – Khoa Bảo tàng, *Nghiên cứu nguồn sử liệu hiện vật bảo tàng*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2002.
29. Viện Quan hệ Quốc tế - Bộ Ngoại giao, *Chủ tịch Hồ Chí Minh với công tác Ngoại giao*, Nxb Sự thật, 1990.